

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

หลักนิติธรรมกับการประกันภัย

จัดทำโดย ดร.สมพร สืบถวิลกุล
รหัส 600537

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๕
วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

หลักนิติธรรมกับการประกันภัย

ดร.สมพร สืบถวิลกุล

บทนำ

โลกกำลังการปฏิวัติอุตสาหกรรมยุคที่ 4 ซึ่งเป็นการพบกันระหว่างระบบดิจิทัล นาโนเทคโนโลยี และไบโอเทค ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมหาศาล กล่าวคือในด้านการเมืองมีการแผ่ขยายของระบบประชาธิปไตยเสรีนิยมและค่านิยมการเคารพสิทธิมนุษยชน ขณะที่ในด้านเศรษฐกิจความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้รูปแบบการดำเนินชีวิต การประกอบธุรกิจ และเศรษฐกิจโลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างรุนแรงถึงขั้นที่เรียกว่า เทคโนโลยีเปลี่ยนโลก (Disruptive Technology) ที่ก่อให้เกิดการขยายตัวอย่างก้าวกระโดดและไร้พรมแดน ขณะเดียวกันก็ทำลายล้างธุรกิจรูปแบบเดิมๆให้ถึงขั้นสูญสลาย เป็นที่มาของระบบทุนนิยมแบบใหม่ที่กฎหมายก้าวตามไม่ทัน จึงทำให้มีการฉกฉวยโอกาสไปในทิศทางที่ผิดกฎหมายและผิดจริยธรรมซึ่งก่อให้เกิดปัญหาแต่สังคมมนุษย์โดยรวม กระแสการต่อต้านโลกาภิวัตน์ด้านลบ เช่น การต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน (Anti-Corruption) แนวคิดเรื่องธรรมาภิบาล (Good Governance) หรือแนวคิดหลักนิติธรรม (Rule of Law) จึงปรากฏตัวขึ้นและได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว ธุรกิจประกันภัยนับได้ว่าเป็นอีกแขนงของภาคการเงินที่มีความสำคัญและมีบทบาทอย่างยิ่งในระบบเศรษฐกิจของแต่ละประเทศและของโลก โดยระบบประกันภัยเปรียบเสมือนเป็นภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจที่ปกป้องปัจเจกบุคคล ครอบครัว ผู้ประกอบการเอกชน หรือแม้กระทั่งภาครัฐเอง ในประเทศที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจสูงหรือกลุ่มประเทศพัฒนาแล้วจะมีระบบประกันภัยเข้าไปเกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันของประชาชนและภาคธุรกิจเรียกได้ว่าตั้งแต่ก่อนจะเกิด(คือรู้ว่าจะเกิดการปฏิสนธิ)จนกระทั่งเสียชีวิตเลยทีเดียว สำหรับประเทศไทยนั้นแม้ว่าการประกันภัยได้เข้ามามีบทบาทในสังคมไทยมากกว่า 100 ปี แต่ยังไม่สามารถสร้างความเชื่อมั่นอย่างสนิทใจให้กับประชาชนได้อย่างแท้จริง ระบบประกันภัยจึงยังไม่เจริญเติบโตอย่างเต็มที่และมีอัตราการมีประกันภัยต่อจำนวนประชากรค่อนข้างต่ำ ดังจะเห็นได้ว่าการประกันภัยมักจะเป็นเรื่องสุดท้ายที่ประชาชนหรือองค์กรธุรกิจจะคำนึงถึง แต่จะเป็นเรื่องแรกที่จะถูกตัดออกไปยามเมื่อมีความจำเป็นต้องประหยัดหรือควบคุมงบประมาณ ขณะเดียวกันภาพลักษณ์ของผู้ประกอบการด้านการประกันภัยรวมไปถึงบุคลากรหรือเครือข่ายที่เกี่ยวข้องจำนวนหนึ่งยังคงมีปัญหาความน่าเชื่อถือ ธุรกิจประกันภัยจึงต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่งยวดต่อการสร้างธรรมาภิบาลในการประกอบการ ซึ่งก็คือการนำแนวคิดหลักนิติธรรมมาประยุกต์ใช้นั่นเอง

คำสำคัญ หลักนิติธรรม ประกันภัย

ความหมายของหลักนิติธรรม

หลักนิติธรรม (The Rule of Law) นับได้ว่าเป็นปรัชญาและอุดมคติพื้นฐานของกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม นักวิชาการและนักกฎหมายในหลายยุคหลายสมัยทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้เสนอความหมายหรือกำหนดนิยามคำว่า หลักนิติธรรม ไว้หลากหลายขึ้นกับมุมมองและบริบทของแต่ละท่านแต่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เช่น อริสโตเติล (Aristotle) นักปราชญ์ชาวกรีกที่มุ่งค้นหาการปกครองที่ดีที่สุดกล่าวไว้ “ว่าการปกครองที่ดีไม่ได้เป็นการปกครองโดยปวงชนหากแต่เป็นการปกครองโดยกฎหมาย เพราะการปกครองโดยปวงชนนั้นย่อมเสี่ยงต่อการปกครองแบบอำนาจอธิปไตยที่การปกครองโดยกฎหมายเอื้ออำนวยต่อการที่จะก่อให้เกิดความเสมอภาคและเสรีภาพตามมา” โดยแนวคิดนี้ได้กลายเป็นพื้นฐานสำคัญของการปกครองรัฐในเวลาต่อมา ศาสตราจารย์ อัลเบิร์ต เว็น ดีเซย์ (Professor Albert Venn Dicey) และ ศาสตราจารย์ เวด (Professor E.C.S.Wade) ให้นิยามสอดคล้องกันว่า “หลักนิติธรรมคือ ความเป็นสูงสุดของกฎหมายหรือการปกครองโดยกฎหมาย” ขณะที่ นายโคฟีอันนันต์ ขณะดำรงตำแหน่งเลขาธิการแห่งสหประชาชาติระบุว่า “หลักนิติธรรม หมายถึง หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ที่บุคคล สถาบัน และองค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงประเทศ มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อกฎหมายที่ได้ประกาศใช้ ต้องมีการบังคับใช้อย่างเท่าเทียม และต้องมีการตัดสินพิพากษาอย่างอิสระสอดคล้องกับบรรทัดฐานและมาตรฐานด้านสิทธิมนุษยชน โดยมีความเป็นสูงสุดของกฎหมาย” ขณะที่ศาสตราจารย์ธานินทร์ ไกรวิเชียร ให้นิยามว่า หมายถึง “หลักการแห่งกฎหมายที่เทิดทูนศักดิ์แห่งความเป็นมนุษย์และยอมรับนับถือสิทธิและเสรีภาพแห่งมนุษยชน ทุกแห่งทุกมุม รัฐต้องให้ความอารักขาคุ่มครองมนุษยชนให้พ้นจากลัทธิทรราชย์ หากมีข้อพิพาทใดๆเกิดขึ้น ไม่ว่าจะรัฐกับเอกชน หรือระหว่างเอกชนกับเอกชน ศาลสถิตยุติธรรมเท่านั้นที่มีอำนาจอิสระและเด็ดขาดในการตัดสินข้อพิพาทนั้นตามกฎหมายของบ้านเมือง” แต่ในมุมมองของผู้เขียนเห็นว่าความหมายหรือนิยามของคำว่า หลักนิติธรรม ที่ถูกต้อง ครอบคลุม และลึกซึ้งที่สุดก็คือความหมายตามที่ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงพระราชทานพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานประกาศนียบัตรแก่ผู้สอบไล่ได้วิชาความรู้ชั้นเนติบัณฑิตยสภา ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2524 ความว่า “...กฎหมายนั้นไม่ใช่ตัวความยุติธรรม เป็นแต่เพียงเครื่องมืออย่างหนึ่ง สำหรับใช้ในการรักษาและอำนวยความยุติธรรมเท่านั้น การใช้กฎหมายจึงต้องมุ่งหมายใช้เพื่อรักษาความยุติธรรม ไม่ใช่เพื่อรักษาตัวบทของกฎหมายเอง และการความยุติธรรมในแผ่นดิน ก็มีได้มีวงแคบอยู่เพียงแค่ว่าขอบเขตของกฎหมาย หากต้องขยายออกไปให้ถึงศีลธรรมจรรยา ตลอดจนเหตุและผลตามความเป็นจริงด้วย...”

ความแตกต่างของแนวความคิดระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน

การบริหารรัฐกิจกับการบริหารธุรกิจมีความเหมือนและความแตกต่างกันหลายประการ โดย Wallace Sayre ได้กล่าวว่า การจัดการภาครัฐและเอกชนมีความเหมือนกันโดยพื้นฐานทั่วไปในส่วนที่ไม่สำคัญ ขณะที่ Dunlop (1979) ได้เปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของการจัดการภาครัฐและธุรกิจเอกชนไว้ 10 ประการคือ

1. แนวคิดเรื่องเวลา ผู้บริหารภาครัฐมักจะวางแผนในระยะสั้น เนื่องจากเวลาถูกจำกัดโดยนักการเมืองที่มีระยะเวลาสั้นในการดำรงตำแหน่ง ในขณะที่ผู้บริหารภาคเอกชนจะมีแนวความคิดในการ

วางแผนระยะยาวกว่าในเรื่องการพัฒนาตลาดนวัตกรรมใหม่ทางด้านเทคโนโลยี การลงทุน และการสร้างองค์การ

2. ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารภาครัฐที่ได้รับการแต่งตั้งจากฝ่ายการเมืองมักจะสั้น ซึ่งสอดคล้องกับการดำรงตำแหน่งของนักการเมือง ในขณะที่ผู้บริหารภาคเอกชนจะมีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งที่นานกว่า ภาคเอกชนจะมีการฝึกอบรมผู้ที่จะสืบทอดตำแหน่ง แต่ภาครัฐจะไม่มี การดำเนินการดังกล่าว เพราะถือว่าเป็นเรื่องอันตราย

3. การวัดผลการปฏิบัติงาน ภาครัฐจะไม่ค่อยมีมาตรฐานในการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหาร แต่ภาคเอกชนจะมีการประเมินในด้านต่าง ๆ เช่น ผลตอบแทนทางการเงิน ส่วนแบ่งตลาด โดยที่ภาคเอกชนจะใช้ผลการประเมินในการพิจารณาค่าตอบแทนของผู้บริหาร

4. ข้อจำกัดในเรื่องบุคลากร ภาครัฐจะมีความอิสระในเรื่องกำหนดนโยบายและบริหารบุคลากรน้อยกว่าภาคเอกชน เนื่องจากภาครัฐจะได้รับการกำกับของตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง แต่ภาคเอกชนสามารถกำกับดูแลได้ตามสายบังคับบัญชา

5. ความเป็นธรรมและประสิทธิภาพ ภาครัฐจะเน้นความเป็นธรรมกับประชาชนทุกเขตเลือกตั้ง แต่ภาคเอกชนจะเน้นประสิทธิภาพและการแข่งขัน

6. กระบวนการทำงานของภาครัฐและเอกชน ภาครัฐจะคำนึงถึงผลกระทบต่อสาธารณะและความโปร่งใส แต่ภาคเอกชนจะถือว่าเป็นเรื่องภายในและไม่เปิดเผยกับสาธารณะ

7. บทบาทของหนังสือพิมพ์และสื่อมวลชน ภาครัฐจะต้องแถลงข่าวกับสื่อมวลชนเป็นประจำหรือการตัดสินใจในเรื่องใดสื่อจะมีส่วนได้รู้เห็น แต่การตัดสินใจของภาคเอกชนมักจะไม่ต้องคอยแจ้งสื่อ ดังนั้น สื่อจึงมีผลกระทบต่อสาระและเวลาในการตัดสินใจน้อยกว่าภาครัฐ

8. ทิศทางผู้บริหารของภาครัฐจะตัดสินใจโดยใช้วิธีประนีประนอม เพื่อตอบสนองกับกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์การเพื่อความอยู่รอดในทางตรงข้ามผู้บริหารภาคเอกชนจะตอบสนองเจ้านายเพียงคนเดียว

9. ผลกระทบจากกฎหมายและระเบียบ ภาครัฐจะถูกกำกับโดยกฎหมายและระเบียบหลายฉบับ ทำให้ผู้บริหารภาครัฐไม่มีอิสระในการบริหารจัดการเท่าที่ควร ซึ่งต่างจากภาคเอกชนที่มีความอิสระในการบริหารมากกว่า เพราะมีกฎระเบียบที่ต้องปฏิบัติตามน้อยกว่า

10. เป้าหมายผู้บริหารภาครัฐจะไม่มีเป้าหมายที่ชัดเจนในการบริหารจัดการ แต่ผู้บริหารภาคเอกชนมีเป้าหมายในการทำกำไร ความสามารถในการแข่งขันแบ่งตลาดและการอยู่รอด

แม้แนวคิดต่าง แต่ที่ต้องมีเหมือนกันคือ ธรรมภิบาล ซึ่งอาจเรียกแตกต่างกันไปตามบริบทที่แตกต่างกัน กล่าวคือการบริหารจัดการทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน นอกจากจะต้องดำเนินการให้มีประสิทธิภาพ ประหยัด และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จะต้องอยู่ภายใต้หลักการที่สำคัญอย่างยิ่งยวดประการหนึ่งก็คือ หลักนิติธรรม หรือ หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ซึ่งคือ การให้ความสำคัญต่อระบบคุณธรรม จริยธรรมที่ดี และความรับผิดชอบต่อสังคม

ธรรมาภิบาล นับเป็นกระแสที่ทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ให้ความสนใจและนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วยหลักสำคัญ 6 ประการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม และหลักความคุ้มค่า

การประกันภัยกับการสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ

ระบบเศรษฐกิจภายในของประเทศไทยเป็นระบบเศรษฐกิจแบบผสม กล่าวคือเป็นระบบเศรษฐกิจที่ภาครัฐเข้าไปมีส่วนในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของประเทศหลายประการ ขณะที่กิจกรรมทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่จะดำเนินการโดยภาคเอกชน ซึ่งเป็นระบบเศรษฐกิจแบบผสมนี้เป็นที่นิยมของประเทศต่างๆทั่วโลก ขณะที่ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนรวมถึงภาคประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่เจริญหรือพัฒนาแล้วมักจะมีการใช้ระบบประกันภัยเป็นเครื่องมือในการสร้างภูมิคุ้มกันด้านเศรษฐกิจอย่างได้ผลและมีประสิทธิภาพ แต่สำหรับประเทศไทยแล้วการประกันภัยยังไม่สามารถเข้ามามีบทบาทในระบบเศรษฐกิจได้อย่างจริงจังโดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาครัฐ

เครื่องมือในการบริหารจัดการความเสี่ยงและการสร้างภูมิคุ้มกันด้านเศรษฐกิจนั้นมียุทธศาสตร์ที่ผ่านมารัฐไทยจะใช้กลไกระบบงบประมาณภาครัฐเป็นเครื่องมือหลักในการแก้ไขปัญหาเมื่อเกิดภาวะวิกฤต เช่น เมื่อเกิดภัยพิบัติที่ส่งผลกระทบต่อประชาชน รัฐก็จะแสวงหางบประมาณมาแก้ไขเยียวยาเฉพาะหน้า ทั้งๆที่หลายๆเหตุการณ์อาจเกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำอีกเป็นประจำทุกปีและในบางปีอาจต้องเผชิญกับภัยพิบัติที่รุนแรงเป็นอย่างมาก ทำให้กลายเป็นภาระที่ภาครัฐต้องแสวงหาและจัดสรรงบประมาณก้อนโตมาแก้ไขเยียวยา หรือแม้กระทั่งในเรื่องของการบริหารงบประมาณภาครัฐตามปกติ เช่น การสร้างสวัสดิการให้กับข้าราชการหรือบุคลากรภาครัฐด้านการรักษาพยาบาลซึ่งในแต่ละปี รัฐบาลต้องจัดเตรียมงบประมาณจำนวนมากเพื่อใช้เป็นสวัสดิการค่ารักษาพยาบาลให้กับข้าราชการและบุคลากรภาครัฐและมีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วทุกปีจนกลายเป็นภาระของรัฐบาลในหลายยุคสมัย ขณะที่บริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่กลับดูแลสวัสดิการพนักงานด้วยการจัดทำประกันภัยเพื่อเป็นการสร้างสวัสดิการให้พนักงานของตน หรือในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ก่อความไม่สงบหรือแม้กระทั่งการก่อการร้ายในพื้นที่ต่างๆของประเทศ รัฐก็ต้องเข้าไปช่วยเหลือเยียวยาเป็นการเฉพาะหน้าซึ่งอาจจะต้องใช้เงินงบประมาณจำนวนมาก ขณะที่ในบางกรณีรัฐก็ไม่สามารถให้การช่วยเหลือใดๆได้ ซึ่งเรื่องราวดังกล่าวแท้จริงแล้วเป็นเรื่องของการบริหารจัดการความเสี่ยง การสร้างภูมิคุ้มกัน และการบริหารงบประมาณนั่นเอง ซึ่งเครื่องมือหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่ภาคเอกชนได้มีการนำมาใช้อย่างได้ผล ขณะที่ก็มีรัฐบาลของหลายประเทศที่มีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจที่เลือกใช้เครื่องมือนี้ในการบริหารจัดการความเสี่ยงและสร้างหลักประกันให้กับองค์กรหรือประเทศชาติ นั่นก็คือ ระบบประกันภัย (Insurance System) ซึ่งมีความหมายรวมทั้งการ ประกันชีวิต (Life Insurance) และการประกันวินาศภัย (General Insurance หรือ Non-Life Insurance) เครื่องมือนี้เป็นทั้งระบบที่ใช้สำหรับบริหารจัดการและกระจายความเสี่ยงภัยของภาครัฐและสังคมโดยการใช้เครื่องมือของภาคเอกชน เพื่อสร้างความคุ้มครองสำหรับความสูญเสียทางการเงิน และเป็นการสร้างหลักประกันหรือภูมิคุ้มกันให้กับประชาชน สังคม และเศรษฐกิจ นอกจากนี้ภาครัฐยังสามารถใช้ระบบประกันภัยเป็นเครื่องมือในการบริหารงบประมาณของประเทศได้อีกด้วย

สังคมโลกปัจจุบันกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) มีการเพิ่มขึ้นของสัดส่วนประชากรสูงอายุ (60ปีขึ้นไป) เนื่องจากภาวะเจริญพันธ์ทั่วโลกลดลง ขณะที่ประชากรมีอายุ ยืนยาวขึ้นจากการพัฒนาทางการแพทย์และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ซึ่งประเทศไทยก็กำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยจำนวนผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นจาก 7.1 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 10.8 ของประชากรในปี 2550

เป็น 16.1 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 22.7 ในปี 2570 ส่งผลให้การออมและความมั่นคงของประเทศลดลง เนื่องจากผลิตภาพแรงงานที่เพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำ (จากการที่ผู้อยู่ในกำลังแรงงานต้องมีภาระในการเลี้ยงดูพ่อแม่ ที่สูงอายุ) ขณะที่ค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขและการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุก็เพิ่มมากขึ้น ภาวะดังกล่าวส่งผลกระทบต่ออย่างมากต่องบประมาณค่าใช้จ่ายด้านสวัสดิการและการสงเคราะห์ประชาชน รัฐบาลจึงต้องพยายามลดภาระด้วยการส่งเสริมการออมระดับครัวเรือนที่มุ่งลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ โดยกระตุ้นให้ประชาชนทุกช่วงวัยมีการออมในรูปแบบต่าง เช่น พันธบัตรรัฐบาล และอสังหาริมทรัพย์ รวมทั้งการออมเพื่อวัยชราเพื่อเป็นการความมั่นคงในชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรูปของการประกันชีวิตและการประกันสุขภาพ ทั้งนี้เพราะหลักประกันความมั่นคงทางรายได้ดังกล่าวสามารถสร้างได้ด้วยระบบประกันชีวิตที่ให้ทั้งความคุ้มครองและการออม ซึ่งหากประชาชนมีการออมที่มากขึ้นก็ส่งผลให้การออมทั้งประเทศมีเพียงพอที่จะนำมาลงทุนพัฒนาประเทศด้วย ซึ่งแนวคิดนี้จะมีความสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) ซึ่งมีการยอมรับและประยุกต์แนวคิดของการบริการจัดการของภาคเอกชนมาใช้ในการดำเนินการของภาครัฐ และรวมถึงการมอบหมายให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนในการนำนโยบายสาธารณะในบางด้านไปปฏิบัติโดยมีภาครัฐเป็นผู้กำกับดูแล ซึ่งเป็นการเปลี่ยนบทบาทของภาครัฐให้เป็นผู้กำหนดทิศทางในการพัฒนาเศรษฐกิจแทนที่จะเป็นผู้ดำเนินการ (Steering rather than Rowing)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการประกันภัย

การประกันภัย คือ ระบบที่ใช้จัดการความเสี่ยงภัย โดยการรวบรวมความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นไว้ด้วยกัน แล้วมาเฉลี่ยจ่ายมูลค่าของความสูญเสียร่วมกันในระหว่างผู้ที่มีส่วนร่วมในความเสี่ยงภัยนั้นทั้งหมด (Crane, 1984) เป็นความคุ้มครองสำหรับความสูญเสียทางการเงินซึ่งดำเนินการโดยผู้รับประกันภัย และเป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับการนำเอาความเสี่ยงภัยของบุคคลหรือองค์กรตั้งแต่สองคนหรือสององค์กรขึ้นไปมารวมกัน โดยบุคคลหรือองค์กรเหล่านั้นจะจ่ายส่วนเฉลี่ยแห่งตนเพื่อนำไปชดเชยค่าเสียหายให้สมาชิกที่เรียกกร้องค่าเสียหายตามที่ตกลงกันไว้จากกองทุน (Williams and Heins, 1986) การประกันภัยเป็นการจัดการทางการเงินซึ่งเป็นการกระจายมูลค่าของความสูญเสียที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้คาดหวัง การประกันภัยเป็นการโอนความสูญเสียต่าง ๆ ไปไว้ในกองทุนประกันภัย (insurance pools) ซึ่งเงินกองทุนนี้จะเฉลี่ยให้กับสมาชิกคนใดคนหนึ่งประสบความสูญเสียที่เกิดขึ้นนั้น (Dorfman, 1991) ขณะที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 861 บัญญัติไว้ว่า “อันว่าสัญญาประกันภัยนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลหนึ่งตกลงจะชดเชยค่าสินไหมทดแทน หรือเงินจำนวนหนึ่งให้ในกรณีวินาศภัยหากมีขึ้นหรือเหตุอย่างอื่นในอนาคตตั้งได้ระบุไว้ในสัญญา และในการนี้บุคคลอีกคนหนึ่งตกลงจะส่งเงินซึ่งเรียกว่าเบี้ยประกันภัยให้”

จากความหมายความข้างต้น ทำให้เห็นว่าการประกันภัยเป็นเรื่องการสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจต่อความเสียหายที่เกิดจากความเสี่ยงภัย (risk) ต่างๆ ทั้งภัยที่มีสาเหตุความเสียหายจากธรรมชาติหรือจากการกระทำของมนุษย์หรือแม้กระทั่งจากสภาวะเศรษฐกิจ โดยประโยชน์ของการประกันภัย มีดังนี้ (ฐิติวดี ชัยวัฒน์, 2556)

1. ประโยชน์ต่อผู้เอาประกันภัย ได้แก่ (1) เป็นการสร้างความมั่นใจให้ผู้เอาประกันภัยว่าเมื่อทรัพย์สินที่ทำประกันภัยได้รับความเสียหายจากภัยที่เอาประกันภัยไว้จะได้รับการชดเชย ซึ่งหากปราศจากการประกันภัยแล้ว ผู้นั้นอาจต้องสิ้นเนื้อประดาตัว ทุนรอนที่สะสมมาก็อาจสูญเสียไปในระยะ

อันสั้น และ (2) ประโยชน์ต่อบุคคลและครอบครัว เป็นการประกันรายได้ในยามที่ไม่สามารถประกอบอาชีพการงานได้ตามปกติ หรือหากหัวหน้าครอบครัวได้รับอันตรายถึงแก่ชีวิต บุคคลในครอบครัวที่ยังมีชีวิตอยู่ก็จะได้รับการบรรเทาความเดือดร้อนในระยะที่ขาดผู้นำในครอบครัวได้ และยังสามารถนำเงินที่ได้จากการประกันนี้ไปลงทุนเพื่อประกอบอาชีพต่อไปได้

2. ประโยชน์ต่อธุรกิจ ได้แก่ (1) ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการประกอบธุรกิจด้วยการแบ่งเบาภาระความเสี่ยงภัยให้กับบริษัทประกัน ดังนั้น ผู้ประกอบการย่อมใช้ความสามารถและเวลาในการมุ่งผลกำไรได้อย่างเต็มที่ (2) เป็นหลักประกันสำหรับการอนุมัติสินเชื่อของธนาคารทำให้ผู้ลงทุนประกอบธุรกิจเอกชนสามารถกู้เงินเพื่อใช้ประกอบธุรกิจได้ โดยธนาคารหรือผู้ให้กู้ยืมจะกำหนดให้มีการทำประกันภัยความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อหลักประกัน (3) ช่วยสนับสนุนให้เกิดการค้าขายระหว่างประเทศด้วยการ-ประกันภัยการขนส่งสินค้า ถ้าการขนส่งสินค้าไม่มีการประกันภัย เวลาเกิดความเสียหายก็จะทำให้พ่อค้าขาดทุนและอาจล้มละลายได้ ดังนั้น การทำประกันภัยจึงช่วยให้พ่อค้าจัดส่งสินค้าไปขายต่างประเทศได้ด้วยความมั่นคง และ (4) ช่วยให้สามารถควบคุมต้นทุน ในการลงทุนประกอบธุรกิจ ผู้ลงทุนย่อมคำนวณความเสียหายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นต่อธุรกิจในอนาคตเข้าเป็นต้นทุนการผลิตด้วยการประกันภัยทำใหู้ต้นทุนที่เป็นเบี้ยประกันภัย จึงเป็นผลให้ต้นทุนการผลิตในส่วนที่เกิดจากความเสียหายได้แบ่งเฉลี่ยไปทำให้ผู้บริโภคภาระซื้อที่เหมาะสมตามสภาพที่ควรเป็น

3. ประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ (1) ช่วยสร้างความมั่นคงในสังคม ครอบครัวใดก็ตามที่มีการทำประกันไว้ การประกันภัยจะช่วยลดหรือแบ่งเบาความเสียหายที่เกิดขึ้นให้น้อยลง ทำให้ครอบครัวมีความมั่นคงยังผลให้สังคมดีขึ้นด้วย (2) เป็นการลดความไม่แน่นอนในสังคม เพราะความไม่แน่นอนส่งผลให้ประสิทธิภาพในการดำเนินงานต่าง ๆ ต่ำลง การประกันภัยจะทำให้ผู้ลงทุนมีความมั่นใจว่าเงินที่เขาลงทุนไปนั้นจะได้รับความคุ้มครอง (3) เป็นการสร้างสวัสดิการสังคม เช่น การบังคับให้รถยนต์ทุกคันที่ใช้ตามท้องถนน จะต้องจัดให้มีการประกันภัยเพื่อคุ้มครองบุคคลภายนอกหรือบุคคลที่สาม (third party liability) เวลาเกิดเหตุผู้เสียหายจะได้รับการชดเชยค่าสินไหมทดแทนเป็นค่ารักษาพยาบาล หรือเงินชดเชยกรณีเสียชีวิต หรือทุพพลภาพ ทำให้ทุกคนมีหลักประกันที่มั่นคงในการดำรงชีพอย่างมั่นใจ และ (4) ช่วยให้มีการระดมทุนเพื่อพัฒนาประเทศ บริษัทประกันภัยเป็นสถาบันหนึ่งในหลายสถาบันการเงิน ที่มีส่วนส่งเสริมให้ประชาชนประหยัดและออมเงินทางออมในรูปแบบเบี้ยประกันชีวิต หรือเบี้ยประกันภัยที่ซื้อเพื่อป้องกันความสูญเสียหรือความเสียหายหากเกิดภัยขึ้นต่อชีวิต ร่างกายทรัพย์สิน ธุรกิจ หรือความ-รับผิดชอบทางกฎหมายหรือสัญญา โดยเบี้ยประกันภัยเหล่านั้นจะรวบรวมไปลงทุน ซึ่งเป็นการพัฒนาประเทศอีกทางหนึ่ง

ประเภทของการประกันภัย โดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. การประกันชีวิต (life assurance) เป็นการประกันภัยที่ให้ความคุ้มครองแต่ละบุคคลต่อภัยที่จะเกิดความเสียหายต่อรายได้ในอนาคต ได้แก่ ความตาย อุบัติเหตุ การเจ็บป่วย การว่างงาน และชราภาพ รวมทั้งการประกันสุขภาพด้วย (ซึ่งจะไม่กล่าวถึงรายละเอียดในที่นี้)

2. การประกันวินาศภัย (non-life insurance or general insurance) เป็นการประกันความเสียหายใด ๆ อันพึงประเมินเป็นมูลค่าเงินได้ รวมทั้งความเสียหายจากการสูญเสียในสิทธิประโยชน์หรือรายได้ โดยมีการแบ่งการประกันวินาศภัยในประเทศไทยออกเป็น 4 ประเภท คือ

2.1 การประกันอัคคีภัย (fire insurance) ให้ความคุ้มครองทรัพย์สินต่างๆทั้งที่เป็นสิ่งทอสิ่งหัตถ์ หรือ อสังหาริมทรัพย์ ที่อาจเกิดความเสียหายจากเหตุเพลิงไหม้ เช่น ที่อยู่อาศัย สิ่งปลูกสร้าง เฟอร์นิเจอร์ รวมทั้งสต็อกสินค้า และเครื่องจักร

2.2 การประกันภัยทางทะเลและขนส่ง (marine insurance) มี 3 ประเภทย่อย คือ การประกันภัยการขนส่งสินค้าทางทะเล (marine cargo insurance) การประกันภัยตัวเรือ (marine hull insurance) และการประกันความรับผิดของเจ้าของเรือในฐานะผู้รับขนส่งสินค้า (carrier liability insurance)

2.3 การประกันภัยรถยนต์ (automobile insurance) หมายถึง การประกันความเสียหาย อันเกิดจากการใช้รถยนต์ ซึ่งได้แก่ ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่รถยนต์ ความรับผิดทางกฎหมายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของบุคคลภายนอก การประกันภัยรถยนต์ในประเทศไทยแบ่งเป็น 2 ชนิด คือ การประกันภัยรถตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ (การประกันภัยรถภาคบังคับ) และการประกันภัยรถภาคสมัครใจ ซึ่งมี 3 ประเภทย่อย คือ (1) การประกันภัยรถยนต์ประเภท 1 (comprehensive automobile insurance) ให้ความคุ้มครองความเสียหายของรถที่เอาประกันภัยและความเสียหายของบุคคลภายนอกที่ผู้เอาประกันภัยต้องรับผิดทางกฎหมายจากอุบัติเหตุรถยนต์ (2) การประกันภัยรถยนต์ประเภท 2 ซึ่งให้ความคุ้มครองทั้งความเสียหายของตัวรถที่เอาประกันภัยเฉพาะกรณีสูญหายและเพลิงไหม้ทั้งคัน และความเสียหายของบุคคลภายนอกในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยต้องรับผิดทางกฎหมายจากอุบัติเหตุรถยนต์ และ (3) การประกันภัยรถยนต์ประเภท 3 (third party liability automobile insurance) ซึ่งให้ความคุ้มครองเฉพาะความเสียหายของบุคคลภายนอกในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยต้องรับผิดทางกฎหมายจากอุบัติเหตุรถยนต์ สำหรับการประเภท 4 และ 5 คือการนำความคุ้มครองประเภทหนึ่งใดข้างต้นมาประยุกต์ดัดแปลง

2.4 การประกันภัยเบ็ดเตล็ด (miscellaneous insurance) เป็นการประกันวินาศภัยที่ให้ความคุ้มครองความสูญเสียชีวิตหรือความเสียหายอันเนื่องมาจากรายอื่น ๆ นอกเหนือจากการคุ้มครองของการประกันภัยทั้ง 3 ประเภทที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งความคุ้มครองหลัก ๆ ของการประกันภัยเบ็ดเตล็ดแบ่งเป็นความคุ้มครองความเสียหายเกี่ยวกับบุคคล ทรัพย์สิน และความรับผิดตามกฎหมาย โดยจะเรียกชื่อประเภทกรรมธรรม์ตามลักษณะภัยที่รับประกันไว้ เช่น การประกันอุบัติเหตุส่วนบุคคล (personal accident insurance) การประกันภัยการเดินทาง (travel insurance) การประกันภัยเครื่องบิน (aviation insurance) การประกันภัยน้ำมันและแก๊ส (oil & gas insurance) การประกันภัยการก่อสร้าง (construction work insurance) การประกันสรรพภัยสำหรับทรัพย์สิน (insurance all risk) เป็นต้น

ทฤษฎีและกฎพื้นฐานของการประกันภัย แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ทฤษฎีความน่าจะเป็น (probability) กฎว่าด้วยจำนวนมาก (law of large number) และกฎว่าด้วยการเฉลี่ย (law of average) เพื่อให้การประกันภัยไม่ใช่เป็นเรื่องของการการพนัน ดังนั้นในการทำประกันภัยนั้นจึงมีหลักการพื้นฐานที่สำคัญ 6 ประการ คือ (สรศักดิ์ ทันทสุวรรณ, 2548)

1. หลักส่วนได้เสียในเหตุประกันภัย (insurable interest) ผู้มีสิทธิเอาประกันภัย จะต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสียในเหตุประกันภัยเท่านั้นคือ ในการประกันวินาศภัยต้องมีส่วนเกี่ยวพันโดยชอบธรรมในทรัพย์สินที่เอาประกัน เช่น มีกรรมสิทธิ์ มีประโยชน์ หรือมีความรับผิดชอบตามกฎหมายในวัตถุที่เอา

ประกันภัย หรือในการประกันชีวิต ผู้เอาประกันต้องมีความผูกพันทางสายเลือด ครอบครัว หรือมีส่วนได้เสียอันเกิดจากการเป็นหุ้นส่วนในการทำกิจกรรมร่วมกัน

2. หลักสุจริตอย่างยิ่ง (utmost good faith) หมายถึง การที่ผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัยมีความสุจริตใจต่อกันในขณะที่เข้าทำสัญญา กล่าวคือ จะต้องเปิดเผยข้อความจริง (representations) ไม่แถลงข้อความเท็จ (non-misrepresentations) และปฏิบัติตามคำรับรอง (warranty) ซึ่งคือ ข้อความในสัญญาที่ผู้เอาประกันภัยตกลงจะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง อันกระทบความเสียหายของผู้รับประกันภัย

3. หลักชดใช้ค่าสินไหมทดแทน (indemnity) หมายถึง หากมีความเสียหายเกิดขึ้นจากภัยที่ได้รับประกันภัยไว้ ผู้รับประกันภัยจะชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้มีสิทธิรับค่าสินไหมทดแทนตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งสอดคล้องกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 877 ที่บัญญัติไว้ว่า “ผู้รับประกันภัยจำเป็นต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ดังนี้ (1) เพื่อจำนวนวินาศภัยอันแท้จริง (2) เพื่อความบอบสลายอันเกิดแก่ทรัพย์สินซึ่งได้เอาประกันภัยไว้ เพราะได้จัดการตามสมควรเพื่อป้องกันความวินาศภัย และ (3) เพื่อบรรดาค่าใช้จ่ายอันสมควร ซึ่งได้เสียไปเพื่อรักษาทรัพย์สิน ซึ่งเอาประกันภัยไม่ให้วินาศ” โดยการชดใช้ค่าเสียหายทำได้หลายวิธี เช่น จ่ายเป็นเงินสด การซ่อมแซมให้กลับมีสภาพเหมือนเดิม หรือการหาสิ่งของมาทดแทน แต่สำหรับกรมธรรม์ที่มีการตกลงมูลค่าการเอาประกันภัยไว้ล่วงหน้า (valued policy) เช่น การประกันชีวิตหรือการประกันวัตถุโบราณ ไม่เข้าข่ายของหลักการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

4. หลักการรับช่วงสิทธิ์ (subrogation) หมายถึง หลักที่กำหนดว่าผู้รับประกันภัยสามารถรับช่วงสิทธิ์ที่พึงหวงของผู้เอาประกันภัยที่จะเรียกร้องจากบุคคลภายนอกผู้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่วัตถุที่เอาประกันภัย เมื่อได้จ่ายค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยแล้ว ส่วนการประมาทเลินเล่อของผู้เอาประกันภัยเอง หรือภัยจากธรรมชาติ ผู้รับประกันภัยไม่สามารถรับช่วงสิทธิ์ได้วัตถุประสงค์ของการรับช่วงสิทธิ์นั้นมีเพื่อป้องกันการแสวงหากำไรของผู้เอาประกันภัย และเพื่อให้บุคคลผู้ก่อความเสียหายรับผิดชอบต่อความเสียหายที่ได้ก่อขึ้น

5. หลักการร่วมเฉลี่ยชดใช้ค่าสินไหมทดแทน (contribution) เมื่อเกิดความเสียหาย ขึ้น ผู้เอาประกันภัยจะได้รับการชดใช้ความเสียหายเท่ากับมูลค่าที่เกิดขึ้นจริงเท่านั้น แม้ว่าผู้เอาประกันภัยจะประกันภัยเกินมูลค่าส่วนได้เสีย หรือเอาประกันภัยไว้กับผู้รับประกันภัยหลายราย ซึ่งทำให้จำนวนเงินเอาประกันเกินกว่ามูลค่าทรัพย์สินที่เอาประกันหรือความเสียหายที่เกิดขึ้น ผู้รับประกันภัยจะร่วมกันเฉลี่ยชดใช้ค่าเสียหายดังกล่าวตามอัตราส่วน

6. หลักสาเหตุใกล้เคียง (proximate cause) หมายถึง หลักที่กำหนดให้ผู้รับประกันภัยจะต้องชดใช้ค่าสินไหมอันเนื่องมาจากความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสาเหตุใกล้เคียงกับภัยที่ทำประกันภัยไว้ สาเหตุความใกล้เคียง คือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นต่อเนื่อง ไม่ขาดตอน และเป็นผลโดยตรงจากภัยที่ระบุไว้ในสัญญาประกันภัย

จะเห็นว่าทฤษฎีและกฎพื้นฐานของการประกันภัยรวมทั้งหลักการสำคัญพื้นฐานทั้ง 6 ประการข้างต้น แท้จริงแล้วก็คือหลักนิติธรรมหรือธรรมาภิบาลสำหรับการประกันภัยนั่นเอง เนื่องจากธุรกิจประกันภัยเป็นธุรกิจบริการที่ไม่ได้มีสินค้าที่ผู้บริโภคสามารถจับต้องได้ แต่เป็นเรื่องของการรักษาคำมั่นสัญญาที่มีระหว่างกัน ดังนั้นภาพลักษณ์และบริการทั้งก่อน ในระหว่าง และหลังการขายจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อความน่าเชื่อถือและความน่าไว้วางใจของบริษัทประกันภัยหรือธุรกิจประกันภัยใน

ภาพรวม แม้ว่าธุรกิจประกันภัยจะถูกจัดให้เป็นแขนงหนึ่งของบริการด้านการเงินแต่เป็นเรื่องที่น่าสนใจที่ภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือของธุรกิจนี้ยังห่างจากธุรกิจธนาคารและสถาบันการเงินเป็นอย่างมาก ทั้งๆที่ในประเทศไทยที่เจริญแล้วธุรกิจประกันเป็นธุรกิจที่มีขนาดใหญ่มาก และเป็นเจ้าของธนาคารเสียด้วยซ้ำ เนื่องจากธุรกิจประกันเป็นแหล่งระดมเงินออมระยะยาวของภาคประชาชน ในขณะที่บุคลากรที่อยู่ในอาชีพนี้จะได้รับการยอมรับเป็นอย่างมาก มีเกียรติและมีจรรยาบรรณในวิชาชีพสูงมาก ซึ่งในนี้ผู้เขียนขอเสนอประเด็นเกี่ยวกับหลักนิติธรรมกับการประกันภัยใน 3 มิติ คือ

1. การควบคุมและกำกับธุรกิจประกันวินาศภัยโดยภาครัฐ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับนโยบาย ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย โดยมีเป้าหมายที่จะทำให้สาธารณชนมีความรู้และเชื่อมั่นในการใช้ระบบประกันภัย เพื่อบริหารความเสี่ยง สร้างความมั่นคงสู่อนาคตที่ยั่งยืน พร้อมกับพัฒนาระบบการกำกับและตรวจสอบด้านเสถียรภาพ พฤติกรรมการปฏิบัติ และการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ประชาชนด้านการประกันภัย เพื่อสร้างความเชื่อมั่นของสาธารณชนต่อระบบประกันภัย

2. การกำกับดูแลตนเองของธุรกิจประกันภัย โดยมีการจัดตั้ง “สมาคมประกันวินาศภัยไทย” เพื่อเป็นศูนย์กลางความร่วมมือและเป็นตัวแทนของบริษัทสมาชิกในการสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในธุรกิจประกันภัยทั้งต่อปัจเจกบุคคล ภาคสังคม ภาคธุรกิจ รวมไปถึงภาครัฐ รวมทั้งเป็นศูนย์กลางของสมาชิกในการประสานงานและส่งเสริมความร่วมมือกับภาครัฐและหน่วยงานอื่นๆ รวมทั้งกำหนดมาตรฐานการบริการและจรรยาบรรณทางวิชาชีพสำหรับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจประกันภัย รวมทั้งเป็นศูนย์กลางทางด้านวิชาการเกี่ยวกับการประกันภัยเพื่อยกระดับมาตรฐานให้เทียบเท่าสากล อีกทั้งเพื่อเป็นการส่งเสริมความร่วมมือ ความสามัคคี และเป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นระหว่างสมาชิก นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เป็นศูนย์รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการประกันภัยอีกด้วย

3. การกำกับดูแลตนเองของบริษัทประกันภัย ซึ่งเริ่มตั้งแต่การกำกับดูแลของคณะกรรมการบริษัทซึ่งมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดนโยบายและทิศทางในการดำเนินธุรกิจของแต่ละบริษัทประกันภัย การกำหนดนโยบายต่อต้านคอร์รัปชัน นโยบายการปฏิบัติต่อผู้มีส่วนได้เสีย นโยบายการเปิดเผยข้อมูล นโยบายการคุ้มครองและให้ความเป็นธรรมแก่พนักงานผู้แจ้งข้อมูลหรือให้เบาะแสเกี่ยวกับการทุจริต นโยบายความรับผิดชอบต่อสังคม การสร้างระบบธรรมาภิบาลและจรรยาบรรณองค์กร โดยคณะกรรมการยังต้องกำกับดูแลให้การดำเนินการตามนโยบายต่างๆเป็นไปโดยถูกต้อง โปร่งใส พร้อมทั้งส่งเสริมการเผยแพร่วัฒนธรรมในการกำกับดูแลกิจการที่ดี เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ขณะที่ฝ่ายบริหารและพนักงานในทุกระดับชั้นต้องน่านโยบายทั้งหมดไปแปลงเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ได้ผลและมีประสิทธิภาพ

หากทุกฝ่ายปฏิบัติตามแนวทางข้างต้นได้อย่างจริงจังและมีการทบทวนและปรับปรุงแนวทางในการบังคับให้หลักธรรมาภิบาลหรือหลักนิติธรรมในทุกๆองคาพยพขององค์กรก็จะทำให้ธุรกิจประกันภัยได้รับความยอมรับและความไว้วางใจจากประชาชน ภาคสังคม องค์กรทางธุรกิจ และภาครัฐได้อย่างสนิทใจ ภาพลักษณ์ที่เคยมีการเปรียบเทียบตัวแทนประกันภัยเป็นแมลงสาบ หรือมมมมของสังคมที่ไม่เชื่อมั่นต่อระบบประกันภัยก็จะหายไปและธุรกิจประกันภัยในประเทศไทยก็จะกลายเป็นกลไกหรือเครื่องมือสำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกันให้ระบบเศรษฐกิจและสังคมไทยได้อย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

- Albert Venn Dicey, 1985, Introduction to the study of the law of the constitution
- Aristotle, 1981, Trans. Jowett. **Politics** New York, Penguin Classics
- Crane, Federick G. (1984). **Insurance Principle and Practices**, second edition. New York: John Wiley & Son, Inc
- Dunlop, J. T. (1979). **Public management. (Working paper)**. Tallahassee, FL: Department of Political Science Florida State University.
- E.C.S.Wade and G.Godfrey Phillips, 1965, **Constitutional Law 7th ed**, London, Longman Grace and Co.,Ltd
- Rainey, H. G., Backoff, R. W., & Levine, c. N. (1976). Comparing public and private organizations. **Public Administration Review**, March-April.
- Williams, C. A., Smith M. L., & Young, P. C, 1998, **Risk Management and Insurance**, 8th ed, New York: McGraw-Hill.
- พระบรมราชาโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช, ในพระราชพิธีพระราชทานประกาศนียบัตรแก่ผู้สอบไล่ได้วิชาความรู้ชั้นเนติบัณฑิตยสภา, วันที่ 29 ตุลาคม 2524, ผนวการใหม่สวนอัมพร
- ฐิติวดี ชัยวัฒน์, 2556, **การบริหารความเสี่ยงภัยและประกันภัยในศตวรรษที่ 21**, ครั้งที่2, โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ
- ธานินทร์ กรัยวิเชียร, 2552, **หลักนิติธรรม**, ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร:ธนาเพรส
- สรศักดิ์ พันตสุวรรณ, 2548, **ประกันภัยไครว่ายุ่ง**. นนทบุรี: พิมพ์ดี.
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย, 2552, **บันทึกประวัติศาสตร์การประกันภัยไทย**. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- สมาคมประกันวินาศภัย, 2559, **รายงานประจำปี 2559**, ครั้งที่ 1, กรุงเทพฯ
- วอเตอร์น ภาศิริตัน, หลักนิติรัฐและหลักนิติธรรม (Online), <http://www.pub-law.net/publaw/view.aspx>, (2016, October 08)